

Настanak фашизма и развој фашистичког покрета, феномен је који заокупља пажњу не само научне него и друштвене јавности. Као резултат повећаног интересовања настају дјела, студије и расправе у којима се са позиција временске дистанце и пријетеће опасности од неофашизма настоји комплексан феномен фашизма захватити у својој цјелости а потом и објаснити. То је сада свакако нешто једноставније него некада када су се европски покрети и хуманистички орјентисани интелектуалци по први пут суочили с појавом чију природу нису довољно разумјели. У времену када је фашизам настајао, па и онда када се већ као снажан покрет развијао и брзо ширио, нису постојала нити су довољно била развијена теоријска истраживања која би потпуније објашњавала фашизам као историјски комплексан и изузетно релевантан феномен. Једноставно, фашизам није био схваћен те је његова масовна прихваћеност била сасвим разумљива (1 26).

Због широко распрострањене несхваћености појаве фашизма, према фашизму је сасвим разумљиво заузиман неправилан став. Неправилан став заузеле су многе партије које се, у тренутку када је фашизам непосредно освајао власт, нису могле ослободити убјеђења да фашизам не може успоставити диктатуру. Њихови ставови заправо ће изражавати снажно присутан догматски дух који их неће напустити ни касније (2 63-64). Неправилан став према фашизму у цјелини изражавао је једно колективно сљепоило у којем се налазио европски раднички покрет за којег је фашизам био некаква "пролазна етапа" а не један комплексан социјално-политички утемељен феномен. Фашизам се показао комплексном појавом коју је тешко било могуће дефинисати некаквим покретом средње или крупне буржоазије, лумпенпролетеријата и слично. Отуда се и поставља питање шта се подразумијева под појмом "фашизма"?